

Hutsalenko, L. V., and Marchenko, S. O. "Realii audytu u vitchyzniani ta zarubizhnii praktytisi" [Realities of audit in domestic and foreign practice]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 6 (2016): 349-354.

[Legal Act of Ukraine] (2017). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

Mykhailenko, O. H. "Zarubizhnyi dosvid formuvannia systemy kontroliu yakosti audytorskykh posluh" [Foreign experience in establishing a quality control system for audit services]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnogo tekhnichnogo*

universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky», vol. 2, no. 20 (2011): 180-186.

Proskurina, N. M., and Platonova, I. A. "Kontseptualni aspekty rozvytku vitchyznianoho audytu" [Conceptual aspects of the development of domestic audit]. *Efektivna ekonomika*. 2011. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=854>

Skasko, O. I. "Orhanizatsiia systemy audytu v yevropeiskykh krainakh" [Organization of the audit system in European countries]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 1, no. 1 (2012): 133-137.

УДК 336.13.331.552.4

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАЛОГО ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

©2018 КОЗАРЕЗЕНКО Л. В.

УДК 336.13.331.552.4

Козарезенко Л. В. Механізм державного фінансового регулювання сталого людського розвитку

В умовах нестабільності розвитку світової економіки питання активізації ролі державної фінансової політики щодо створення сприятливих умов для людського розвитку та відновлення позитивної економічної динаміки набувають важливого значення. Передумовами забезпечення економічного зростання на довгостроковій основі є конкурентоздатність економіки, вдосконалення виробництва, інституційне середовище. Динамічні перетворення економічної моделі країни потребують застосування виваженого підходу до визначення раціональних методів фінансового регулювання галузей суспільного виробництва. Фінансова складова людського розвитку має забезпечувати поетапне підвищення рівня та якості життя, сприяти вдосконаленню інституційної структури соціальної сфери, зростанню рівня продуктивності праці, підвищенню частки випуску наукоємної та високотехнологічної продукції у валовому внутрішньому продукті. Важливою є реалізація системної та збалансованої державної політики у сфері фінансового регулювання людського розвитку, з використанням комплексу бюджетних, податкових, кредитних, страхових інструментів. Доцільним є адаптивне вдосконалення інституційних засад фінансового регулювання людського розвитку, у тому числі щодо освіти, науки, охорони здоров'я, соціальної сфери, ринку праці.

Ключові слова: фінансова політика, фінансове регулювання, якість життя, людський розвиток.

Рис.: 1. **Бібл.:** 23.

Козарезенко Людмила Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: ljudmila.kozarezenko@gmail.com

УДК 336.13.331.552.4

Козарезенко Л. В. Механизм государственного финансового регулирования устойчивого человеческого развития

В условиях нестабильности развития мировой экономики вопросы активизации роли государственной финансовой политики создания благоприятных условий для человеческого развития и восстановления положительной экономической динамики приобретают важное значение. Предпосылками обеспечения экономического роста на долгосрочной основе являются конкурентоспособность экономики, совершенствование производства, институциональная среда. Динамические преобразования экономической модели страны требуют применения взвешенного подхода к определению рациональных методов финансового регулирования отраслей общественного производства. Финансовая составляющая человеческого развития должна обеспечивать поэтапное повышение уровня и качества жизни, способствовать совершенствованию институциональной структуры социальной сферы, повышению уровня производительности труда, повышению доли выпуска наукоёмкой и високотехнологичной продукции в валовом внутреннем продукте. Важным является реализация системной и сбалансированной государственной политики в сфере финансового обеспечения человеческого развития, с использованием комплекса бюджетных, налоговых, кредитных, страховых инструментов. Целесообразным является адаптивное совершенствование институциональных основ финансового регулирования человеческого развития, в том числе в отношении образования, науки, здравоохранения, социальной сферы, рынка труда.

Ключевые слова: финансовая политика, финансовое регулирование, качество жизни, развитие общества.

Рис.: 1. **Библ.:** 23.

Козарезенко Людмила Владимировна – доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры финансов, Киевский национальный торговельно-экономический университет (ул. Кіото, 19, Киев, 02156, Украина)

E-mail: ljudmila.kozarezenko@gmail.com

UDC 336.13.331.552.4

Kozarezenko L. V. The Mechanism for the State Financial Regulation of Sustainable Human Development

In conditions of instability of development of the world economy the issues of activation of the role of the State financial policy as to creation of favorable conditions for human development and restoration of positive economic dynamics acquire significant importance. The preconditions for a long-term economic growth are competitiveness of economy, improvement of production, and institutional environment. Dynamic transformations of the economic model of the country require the application of a balanced approach to the definition of rational methods of financial regulation of the branches of social production. The financial component of human development should ensure gradual improvement of the level and quality of life, promote improvement of the institutional structure of social sphere, increase of the level of labor productivity, increase of the share of production of high technology and high-tech products in the gross national product. The important thing is to implement the systemic and balanced State policy in the sphere of financial support for human development, using a complex of budget, tax, credit, and insurance instruments. Of relevance is an adaptive improvement of institutional bases of financial regulation of human development, including in terms of education, science, health, social sphere, labor market.

Keywords: financial policy, financial regulation, quality of life, development of society.

Fig.: 1. **Bibl.:** 23.

Kozarezenko Ljudmila V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kyoto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: ljudmila.kozarezenko@gmail.com

Підвищення рівня людського розвитку залежить від стану сукупності його динамічних характеристик, у тому числі у сфері охорони здоров'я, освіти і науки, культури, доходів населення та рівномірності їх розподілу. Диференціація підходів до фінансового забезпечення соціальної інфраструктури, у тому числі в частині поєднання державних і ринкових методів і форм, обумовлена особливостями економічної моделі розвитку країни. Процеси формування державної фінансової політики мають бути спрямованими на створення базових інституційних передумов для підвищення рівня людського розвитку, можливостей його повноцінної реалізації. Посилення дієвості фінансового регулювання людського розвитку зумовлено динамікою суспільних змін і потребує виділення достатнього обсягу коштів для фінансування галузей соціальної сфери та вдосконалення її інфраструктури.

Значний внесок у еволюцію теоретичних і практичних аспектів формування системи фінансового регулювання людського розвитку, питань фінансового забезпечення людського розвитку, удосконалення методологічних засад системи державного регулювання суспільного розвитку здійснено такими вітчизняними та зарубіжними вченими: І. Бобух [1], Т. Боголіб [14], В. Гець [3], І. Запатріна [7], М. Кизим [8], В. Колесов [22], Е. Лібанова [11], І. Луніна [10], І. Лютий [12], А. Мазаракі [4], А. Максютя [13], Р. Нуреєв [15], М. Олсон [16], В. Попов [17], Т. Поспелова [18], Дж. Стігліц [20], О. Стефанишин [19], А. Тарангул [2], І. Чугунов [23] та ін.

Водночас, в умовах сучасних економічних перетворень, важливим є поглиблене розуміння сутності державного фінансового регулювання людського розвитку в системі забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Система державного фінансового людського розвитку потребує постійного вдосконалення з урахуванням прогресивних методів, адаптації до внутрішніх та зовнішніх економічних чинників в умовах структурних змін соціально-економічної моделі держави. Фінансово-бюджетна політика має формувати сприятливі умови для підвищення якісного рівня і доступності послуг медичного обслуговування, освіти, науки, соціального захисту та соціального забезпечення. Високий рівень людського розвитку забезпечує належне інституційне середовище та характеризується якістю взаємодії економічних суб'єктів, правил і характеру реалізації фінансового регулювання, які впливають на економічні перспективи країни в глобальному просторі. З огляду на зазначене, важливим є ефективне поєднання інструментарію бюджетної, податкової, монетарної, соціальної політики країни з ринковими механізмами фінансової підтримки людського розвитку, що і визначило *мету* статті.

Структурно-функціональна модель державного фінансового регулювання людського розвитку ґрунтується на інтеграції складових фіскальної політики

у сфері доходів, видатків, міжбюджетних відносин, дефіциту бюджету, державного боргу та фінансового ринку з урахуванням інституційної трансформації соціально-економічної моделі держави, динамічних змін ендогенного та екзогенного середовища, що створює можливості для посилення результативності виконання державою завдань і функцій у частині забезпечення збалансованого функціонування галузей соціальної сфери та підвищення рівня добробуту населення.

Ціллю державного фінансового регулювання людського розвитку є забезпечення високих стандартів якості життя в країні шляхом створення передумов для ефективного функціонування ринку освітніх послуг, збільшення середньої тривалості життя, зростання рівня добробуту населення, що відображається в підвищенні значення показника індексу людського розвитку та стабільних темпах зростання реального валового внутрішнього продукту на основі дотримання принципів справедливості, комплексності, єдності, ефективності, стабільності, цілеспрямованості та пріоритетності забезпечення дієвості функцій регулювання, контролю, стимулювання та досягнення соціальної справедливості.

Удосконалення механізму фінансового регулювання людського розвитку має здійснюватися з урахуванням динаміки макроекономічних показників, змін інституційного середовища економіки та досвіду країн із розвинутою та трансформаційною економікою, який можна адаптувати до вітчизняних умов.

Досвід державного регулювання людського розвитку високорозвинених країн свідчить про збільшення обсягів фінансування сфери освіти та охорони здоров'я із бюджету. Структура фінансування галузей, що здійснюють вплив на людський розвиток, у розвинутих країнах суттєво відрізняється залежно від особливостей соціально-економічних систем. У переважній більшості розвинутих країн у структурі фінансування галузей освіти й охорони здоров'я переважають кошти приватного сектора економіки. Водночас країни із «скандинавською» моделлю економічного розвитку спрямовують значну частину бюджетних коштів на фінансування заходів щодо підвищення рівня людського розвитку.

Важливою умовою забезпечення людського розвитку є наявність інституційного середовища. Одними із найважливіших у процесі сприяння формуванню такого роду середовища вважаються інструменти фінансової політики. Використовуючи набір фінансових інструментів, держава створює передумови для соціально-економічного розвитку, де ролі та значенню людського розвитку в сучасних умовах відводиться ключове значення.

Фіскальна політика має формувати сприятливі умови для підвищення якісного рівня і доступності послуг медичного обслуговування, освіти, науки, со-

ціального захисту та соціального забезпечення. Достатньо високий рівень людського розвитку забезпечує інституційне середовище що характеризується високою якістю взаємодії економічних суб'єктів, правил і характеру реалізації фінансового регулювання, які впливають на економічні перспективи країни в глобальному просторі. З огляду на зазначене, важливим є ефективне поєднання інструментарію бюджетної, податкової, монетарної, соціальної політики країни з ринковими механізмами фінансової підтримки людського розвитку.

Вважаємо, що фінансове регулювання людського розвитку, як процес впливу на рівень його розвитку за допомогою фінансових інструментів на основі комплексного підходу та з урахуванням динамічності екзогенних та ендогенних змін, є невід'ємною умовою досягнення кількісних та якісних перетворень у країні та створення умов для економічного зростання.

Державне фінансове регулювання людського розвитку передбачає використання методів, інструментів та важелів фінансової політики з метою забезпечення умов для покращення якісного рівня інституційного середовища моделі економічного зростання та підвищення рівня людського розвитку в умовах посилення впливу інтеграційних процесів на макроекономічну динаміку, що сприятиме підвищенню дієвості структурних перетворень в економіці та соціальній сфері та є важливою складовою суспільного розвитку [9].

Стратегічні цілі державного фінансового регулювання людського розвитку відображаються у збільшенні показника Індексу людського розвитку та стабільних темпах соціально-економічному розвитку, а саме:

- ✦ підвищення рівня життя населення шляхом підвищення якості надання освітніх послуг;
- ✦ збільшення тривалості життя;
- ✦ зростання рівня добробуту населення.

Відповідно до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. № 1160-IV основними принципами державної регуляторної політики є: доцільність, адекватність, ефективність, збалансованість, передбачуваність, прозорість та врахування громадської думки. Вважаємо, що, враховуючи визначені цілі, доцільним є доповнення зазначеного переліку такими принципами державного фінансового регулювання людського розвитку:

- ✦ *справедливості* – досягнення максимально можливої рівності в розподілі умов економічної діяльності, доходів, соціальних благ, рівня якості життя;
- ✦ *комплексності* – розвиток системи фінансового регулювання людського розвитку на засадах пропорційності та взаємоузгодженості

з метою посилення зв'язку всіх елементів та підсистем, погодження всіх складових інструментарію державного фінансового регулювання людського розвитку;

- ✦ *сприяння розвитку* – створення умов для максимально можливого рівня людського розвитку у відповідних умовах економічного середовища;
- ✦ *єдності (системності)* – взаємоузгодження всіх напрямів діяльності об'єкта для усунення протиріч між ними з метою організації злагодженої діяльності в інтересах ефективного функціонування системи державного фінансового регулювання людського розвитку;
- ✦ *ефективності* – забезпечення досягнення оптимального результату за наявного рівня розвитку соціально-економічного середовища;
- ✦ *стабільності* – здатність системи функціонувати, не змінюючи структуру, і знаходитись у рівновазі, підтримувати сталість у часі;
- ✦ *цілеспрямованості* – здатність до реалізації стратегічних завдань через досягнення оперативних і тактичних цілей;
- ✦ *пріоритетності* – визнання людського розвитку основною ціллю стратегії й тактики державного управління.

Виходячи з вищезазначеного ключовими функціями державного фінансового регулювання людського розвитку нами визначено такі:

- ✦ *соціальна*, що передбачає забезпечення всіх верств населення рівним доступом до суспільних благ і послуг;
- ✦ *стимулююча* – через вплив за допомогою стимулів прямої та непрямої дії на формування умов для стабільного розвитку складових людського розвитку в країні;
- ✦ *контролююча*, що полягає в забезпеченні контролю за справедливістю розподілу та дотриманням прав доступу до суспільних благ і послуг;
- ✦ *регулююча*, що реалізується шляхом впливу на об'єкт, задля усунення або пристосування до факторів, що впливають на його поведінку.

Умовно процес державного фінансового регулювання людського розвитку та його інструментарій можна представити у вигляді схеми на *рис. 1*.

Структурно-функціональна модель державного фінансового регулювання людського розвитку має ґрунтуватися на інтеграції складових фіскальної політики у сфері доходів, видатків, міжбюджетних відносин, дефіциту бюджету, державного боргу та фінансового ринку з урахуванням інституційної трансформації соціально-економічної системи країни, динамічних змін ендогенного та екзогенного середовища.

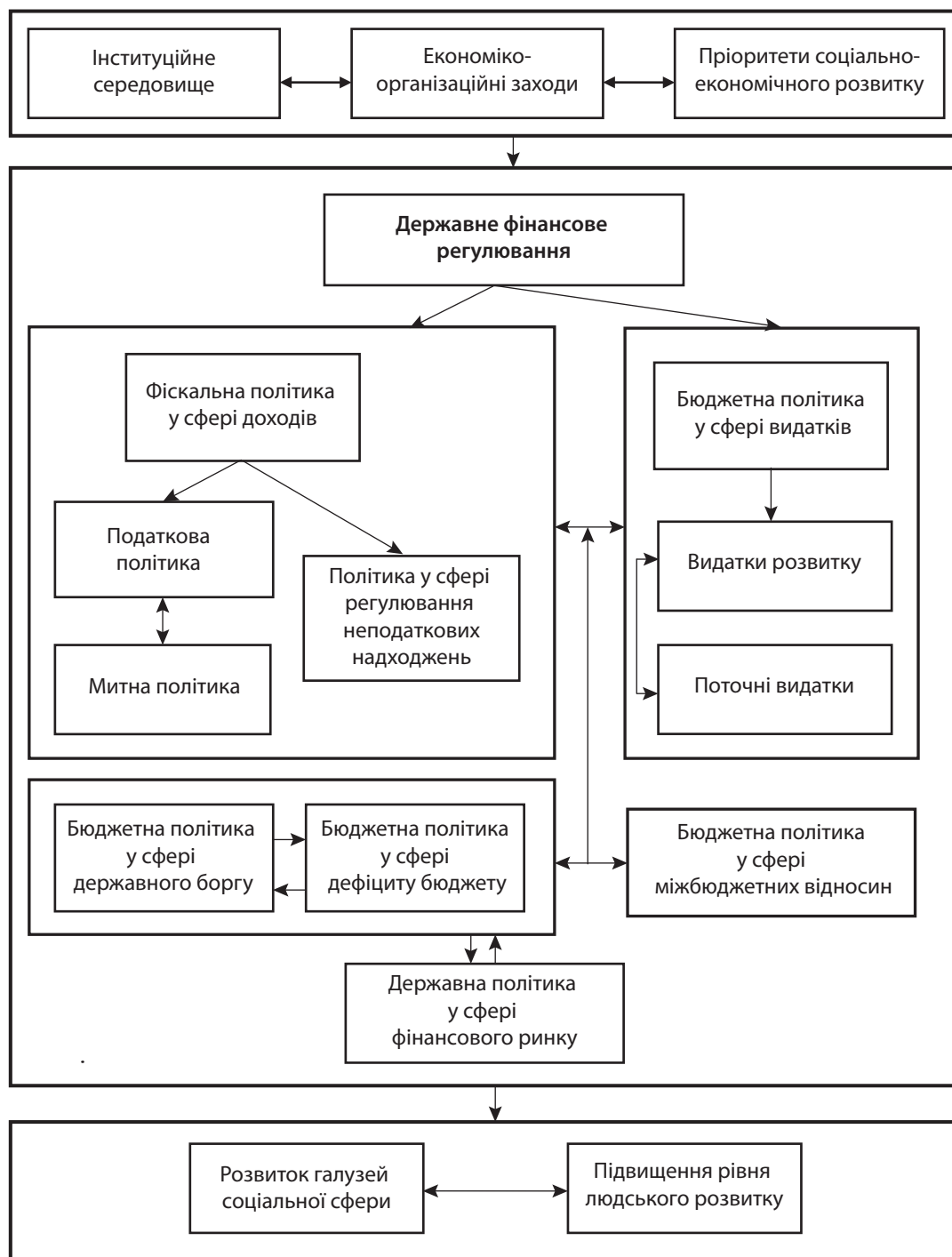

Рис. 1. Структурно-функціональна модель державного фінансового регулювання людського розвитку

Джерело: складено за [9].

Системним інструментом реалізації бюджетної політики є програмно-цільовий метод, який має суттєві переваги порівняно із кошторисним і дає змогу оцінювати досягнення конкретних результатів на всіх стадіях бюджетного процесу. Основу цього методу становлять бюджетні програми, які є комплексом взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на розв'язання важливих проблем розвитку держави, окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць. Реалізація бюджетних програм у соціальній сфері потребує постійного моніторингу.

Посилення дієвості контролю за їх виконанням сприяє зростанню результативності заходів у сфері людського розвитку, а зростання рівня фінансового забезпечення програм людського розвитку має супроводжуватися подальшим розвитком інституційних і методологічних засад планування бюджетних видатків.

Важливим завданням бюджетної політики країни є забезпечення збалансованого розвитку суспільних інститутів з метою проведення структурних змін фінансового забезпечення галузей освіти, науки, охорони здоров'я та соціального захисту населення.

Процеси формування бюджетної політики людського розвитку мають відбуватися з урахуванням сукупності макроекономічних факторів, визначених пріоритетів, можливостей фінансування відповідних заходів. Функціональне вдосконалення бюджетного механізму фінансового забезпечення територіальних громад виступає важливою складовою економічного регулювання, що впливає на процес формування та виконання місцевих бюджетів, забезпечення дієвого механізму міжбюджетних відносин та стан людського розвитку.

Обсяг бюджетних видатків не повною мірою задовольняє потреби в наданні комплексу публічних послуг населенню, що позначається на рівні розвитку складових людського потенціалу. Підвищення якості послуг у сферах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту за бюджетні кошти потребує оптимізації мережі закладів середньої та вищої освіти, охорони здоров'я, соціального захисту відповідно до потреб територіальних громад, удосконалення механізму конкурсного відбору загальнодержавних і місцевих програм науково-технічного, соціального та національно-культурного розвитку. За допомогою інструментів та важелів бюджетної політики держава має сприяти покращенню матеріально-технічного стану закладів соціальної інфраструктури шляхом здійснення капітальних інвестицій, підвищувати професійний рівень працівників бюджетної сфери, у тому числі за рахунок забезпечення конкурентного розміру оплати праці [23].

Податкова політика впливає на рівень людського розвитку під час справляння податків за рахунок фіскальної та регулюючої функції. Основними інструментами впливу є зміни в режимі оподаткування соціальних товарів і послуг та стимулювання, за рахунок податкових пільг, зростання рівня витрат суб'єктів господарювання на людський розвиток. Перший підхід застосовується переважно при оподаткуванні податком на додану вартість і податком на прибуток підприємств, другий є формою заохочення інвестицій у вигляді податкових пільг для отримання послуг у сфері навчання, професійної підготовки, охорони здоров'я, та, в цілому, тих послуг, що забезпечують зростання рівня людського розвитку.

Фіскальними інструментами, які застосовуються в цілях сприяння людському розвитку, переважно є податкові пільги, податкові кредити, податкові знижки. Податкова соціальна пільга є інструментом регулювання місячного доходу у вигляді заробітної плати, яка не перевищує значення 140% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб за допомогою зменшення обсягу оподаткованого доходу. Важливим є вдосконалення інституційних засад прогнозування обсягів податкової соціальної пільги в розрізі наданих пільг з використанням коефіцієнта зміни кількості пільговиків, ураховуючи динаміку співвідношення прожиткового мінімуму та середньомісяч-

ної заробітної плати на початок року. Податковий кредит є формою податкового регулювання розвитку наукових розробок у сфері малого та середнього підприємництва й охоплює підприємства, що отримують патенти, створюють нові високотехнологічні проекти, розпочинають випуск нових товарів з високою часткою доданої вартості.

Ступінь впливу прямих податків на людський розвиток залежить від розміру їх ставок і неоподаткованого мінімуму доходів громадян, який встановлюється з урахуванням фінансово-економічних та соціальних чинників і в більшості розвинених країн світу відповідає рівню прожиткового мінімуму для працездатного населення. Крім того, при оподаткуванні доходів населення враховується соціальний статус, кількість та вік дітей, чисельність працюючих, а також рівень і структура витрат домогосподарства. У країнах із високим рівнем доходів на душу населення застосовується прогресивна шкала оподаткування податком на доходи фізичних осіб, яка спрямована, перш за все, на підвищення рівня соціальної справедливості в суспільстві та є важливим фінансовим інструментом людського розвитку.

Посилення податкового навантаження у сфері споживання підакцизних товарів є інструментом сприяння людському розвитку. З огляду на особливості механізму оподаткування, акцизний податок здійснює відповідний вплив на споживчу поведінку за рахунок ефекту зменшення споживання. Перспективи зниження темпів економічного зростання через зменшення рівня сукупного попиту та зростання рівня інфляції потребують застосування виваженого підходу шляхом поєднання економічного та соціального ефектів акцизного податку.

Складність податкової системи є фактором стримування людського розвитку, вагомою умовою неефективності податкових стимулів є спрощеність їх застосування, у тому числі процедури адміністрування та звітності. Доцільним є вдосконалення податкового адміністрування в частині проведення податкового моніторингу, що дозволить посилити дієвість прогнозування відповідної групи податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів. Важливу роль відіграють інституційні засади щодо гармонізації дії податкових механізмів, зокрема у сфері справляння непрямих податків. У даному контексті координація міжнародних відносин щодо усунення обмежень на шляху до залучення інвестицій та економічної співпраці є важливою складовою соціально-економічного розвитку країни. Поширеною формою такої координації є система міжнародних договорів щодо уникнення подвійного оподаткування, у тому числі у сфері оподаткування доходів фізичних осіб.

Вважаємо, що подальше вдосконалення механізму державного фінансового регулювання людського розвитку має здійснюватися з урахуванням динаміки

зміни параметрів макроекономічного середовища, змін інституційного середовища економіки та досвіду країн із розвинутою та трансформаційною економікою, який доцільно адаптувати та застосовувати в умовах українського економічного середовища. Це надасть можливості посилити результативність виконання державою завдань і функцій у частині забезпечення збалансованого функціонування галузей соціальної сфери та підвищення рівня добробуту населення. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Бобух І. М.** Тенденції параметрів формування людського потенціалу України у міжнародному контексті. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 3. С. 334–341.
- 2.** Бюджетна підтримка та податкове стимулювання національної економіки України : монографія / за заг. ред. Л. Л. Тарангул. Ірпінь : Фенікс, 2012. 532 с.
- 3. Геєць В. М.** Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. Київ : Ін-т екон. та прогнозув. НАН України: 2009. 864 с.
- 4.** Державне фінансове регулювання економічних перетворень : монографія / І. Я. Чугунов, А. В. Павелко, Т. В. Канева та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазараки. Київ : КНТЕУ, 2015. 376 с.
- 5. Луніна І. О.** Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин : монографія. Київ : Наукова думка, 2006. 432 с.
- 6.** Доклад о Целях в области устойчивого развития, Организация Объединенных Наций. Нью Йорк, 2018. 40 с. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2018/TheSustainableDevelopmentGoalsReport2018-RU.pdf>
- 7. Запатріна І. В.** Бюджетний механізм економічного зростання : монографія. Київ, 2007. 528 с.
- 8. Кизим М. О., Горбатов В. М.** Якість життя населення та конкурентоспроможність України та країн ЄС : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2005. 164 с.
- 9. Козарезенко Л. В.** Фінансова політика розвитку людського потенціалу : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 412 с.
- 10. Луніна І.** Державні фінанси та інфраструктурні проблеми розвитку економіки. *Економіка України*. 2011. № 8. С. 46–56.
- 11.** Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки / за ред. Е. М. Лібанової. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2012. 320 с.
- 12. Лютий І. О., Мороз П. А.** Суперечності процесів фінансiалiзацiї та їх вплив на економічне зростання в Україні. *Економіка України*. 2014. № 4. С. 29–39.
- 13. Максюта А., Чугунов І.** Бюджетна складова суспільного розвитку. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2012. № 3. С. 45–54.
- 14.** Нова модель економічного зростання України : монографія / за ред. Т. М. Боголіб. Київ, 2015. 592 с.
- 15. Нуреев Р. М.** Економіка розвитку: моделі становлення ринкової економіки : учебник. М. : Норма, 2008. 640 с.
- 16. Олсон М.** Піднесення та занепад держав. Економічний розвиток, стагфляція та соціальний застій. Харків : Каравела, 2002. 304 с.
- 17. Попов В. В.** Стратегии экономического развития. М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2011. 336 с.

18. Поспелова Т. В. Механізми державного управління людським розвитком в Україні : монографія. Донецьк : Ноулідж, 2011. 350 с.

19. Стефанишин О. Людський потенціал економіки України : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 316 с.

20. Стиглиц Дж. Е. Крутое пике: Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса. М. : ЭКСМО, 2011. 512 с.

21. Структурні зміни та економічний розвиток України : монографія / Геєць В. М., Шинкарук Л. В., Артьомова Т. І. та ін. Київ, 2011. 696 с.

22. Человеческое развитие: новое измерение социально-экономического прогресса : монография / под общ. ред. проф. В. П. Колесова. 2-е изд., допол. и перераб. М. : Права человека, 2008. 636 с.

23. Чугунов І. Я., Козарезенко Л. В. Державне фінансове регулювання розвитку людського потенціалу. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 3. С. 116–132.

REFERENCES

- Biudzhetna pidtrymka ta podatkovye stymulivannia natsionalnoi ekonomiky Ukrainy* [Budget support and tax incentives for the national economy of Ukraine]. Irpin: Feniks, 2012.
- Bobukh, I. M. "Tendentsii parametriv formuvannia liudskoho potentsialu Ukrainy u mizhnarodnomu konteksti" [Trends in the parameters of forming the human potential of Ukraine in the international context]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 3 (2014): 334-341.
- Chelovecheskoye razvitiye: novoye izmereniye sotsialno-ekonomicheskogo progressa* [Human development: a new dimension of socio-economic progress]. Moscow: Prava cheloveka, 2008.
- Chuhunov, I. Ya. et al. *Derzhavne finansove rehulivannia ekonomichnykh peretvoren* [State financial regulation of economic transformations]. Kyiv: KNTEU, 2015.
- Chuhunov, I. Ya., and Kozarezenko, L. V. "Derzhavne finansove rehulivannia rozvytku liudskoho potentsialu" [State financial regulation of human potential development]. *Visnyk KNTEU*, no. 3 (2017): 116-132.
- "Doklad o Tselyakh v oblasti ustoychivogo razvitiya" [Sustainable Development Goals Report]. Organizatsiya Obedinenykh Natsiy. New York, 2018. <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2018/TheSustainableDevelopmentGoalsReport2018-RU.pdf>
- Heiets, V. M. et al. *Strukturni zminy ta ekonomichni rozvytok Ukrainy* [Structural changes and economic development of Ukraine]. Kyiv, 2011.
- Heiets, V. M. *Suspilstvo, derzhava, ekonomika: fenomenolohiia vzaiemodii ta rozvytku* [Society, state, economics: phenomenology of interaction and development]. Kyiv: In-t ekon. ta prohnouzuv. NAN Ukrainy, 2009.
- Kozarezenko, L. V. *Finanova polityka rozvytku liudskoho potentsialu* [Financial Policy for the Development of Human Potential]. Kyiv: Tsentru uchbovoi literatury, 2016.
- Kyzym, M. O., and Horbatov, V. M. *Yakist zhyttia naselenia ta konkurentospromozhnist Ukrainy ta krain YeS* [Quality of life and competitiveness of Ukraine and EU countries]. Kharkiv: VD «ІNZhEK», 2005.
- Liudskiy rozvytok v Ukraini: sotsialni ta demohrafichni chynnyky modernizatsii natsionalnoi ekonomiky* [Human development in Ukraine: social and demographic factors of mo-

dernization of the national economy]. Kyiv: In-t demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen im. M. V. Ptukhy NAN Ukrainy, 2012.

Liutyi, I. O., and Moroz, P. A. "Superechnosti protse-siv finansializatsii ta yikh vplyv na ekonomichne zrostannia v Ukraini" [The contradictions in the processes of financialisation and their impact on economic growth in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 4 (2014): 29-39.

Lunina, I. "Derzhavni finansy ta infrastruktorni problemy rozvytku ekonomiky" [Public Finances and Infrastructure Issues of Economic Development]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 8 (2011): 46-56.

Lunina, I. O. *Derzhavni finansy ta reformuvannia mizhbi-udzhetnykh vidnosyn* [Public finances and reform of inter-bud-getary relations]. Kyiv: Naukova dumka, 2006.

Maksiuta, A., and Chuhunov, I. "Biudzhethna skladova sus-pilnoho rozvytku" [Budget component of social development]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho uni-versytetu*, no. 3 (2012): 45-54.

Nureyev, R. M. *Ekonomika rozvitiya: modeli stanovleniya rynochnoy ekonomiki* [Development economics: models of market economy formation]. Moscow: Norma, 2008.

Nova model ekonomichnoho zrostannia Ukrainy [New model of economic growth of Ukraine]. Kyiv, 2015.

Olson, M. *Pidnesennia ta zanepad derzhav. Ekonomichnyi rozvytok, stahfliatsiia ta sotsialnyi zastii* [Rise and decline of states. Economic development, stagflation and social stagnation]. Kharkiv: Karavela, 2002.

Popov, V. V. *Strategii ekonomicheskogo razvitiya* [Eco-nomic development strategies]. Moscow: ID Vysshey shkoly ekonomiki, 2011.

Pospelova, T. V. *Mekhanizmy derzhavnogo upravlinnia liud-skym rozvytkom v Ukraini* [Mechanisms of Public Administration for Human Development in Ukraine]. Donetsk: Noulidzh, 2011.

Stefanyshyn, O. *Liudskyi potentsial ekonomiky Ukrainy* [Human potential of the Ukrainian economy]. Lviv: Vydavnychiy tsentr LNU im. Ivana Franka, 2006.

Stiglits, Dzh. E. *Krutoye pike: Amerika i novyy ekonomi-cheskiy poryadok posle globalnogo krizisa* [Steep dive: America and the new economic order after the global crisis]. Moscow: EKSMO, 2011.

Zapatrina, I. V. *Biudzhetni mekhanizm ekonomichnoho zrostannia* [Budgetary mechanism of economic growth]. Kyiv, 2007.